

Toró Tibor

Erdélyi törésvonalak – a romániai magyar politika megjelenése a magyarországi sajtóban

I. Bevezető

A romániai magyar politika és a romániai magyarság helyzete fontos kérdésnek számít az anyaországban, illetve az ott megjelenő sajtóorgánumban. Mivel a magyarországi két legnagyobb napilap (*Magyar Nemzet*, *Népszabadság*) hetente több írásban tudósít olvasóinak az erdélyi politikai helyzetről, feltételezhetjük egy olyan politikai diskurzus létezését, amelyik ezzel a problémakörrel foglalkozik.

Egy másik fontos feltételezés, mely kiindulási alapul szolgálhat kutatásunkhoz az, hogy az állampolgárok hajlamosak olyan „fogyasztókként” viselkedni, akik kiválasztanak egyet e politikai mező egymástól eltérő termékei közül.¹ Ezt alkalmazva a mi esetünkre, elfogadhatjuk, hogy az olvasó hajlamos csak egy sajtótermék információira hagyatkozni, kizárólagosan értelmezve a realitást.

Figyelembe véve Csigó Péter és Kovács Éva definícióját², mely szerint a diskurzus „olyan mező, amelynek szereplői egymástól eltérő tudásformákat termelnek a vita tárgyát képező problémaköréről”, kutatásunk céljának a romániai magyar politikai helyzetről szóló diskurzus szereplőinek bemutatását, ezek álláspontjainak, illetve beszédmódjaik sajátosságainak a feltárását tekintjük. Emellett megpróbáljuk felfedni a szereplők közötti kapcsolatokat, illetve lokalizálni a diskurzusban jelen levő kizáró eljárásokat.

Kutatásunk a *Magyar Nemzet* és a *Népszabadság* oldalain 2004. április 1. és 2004. október 31. között megjelenő, a romániai magyar politikai helyzettel foglalkozó cikkek elemzésével foglalkozik. Ezen belül hangsúlyosan a romániai magyarság számára fontosabb eseményekkel:

1. a Szabadság-szobor felállítása;
2. a helyhatósági választások (előválasztások és utóelemzések);
3. az autonómia kérdése;
4. az országos választások³;
5. RMDSZ–MPSZ viszony.

II. Néhány elméleti kérdés bemutatása

Legfontosabb kiindulópontként elemzésünkben azt a tényt tekinthetjük, hogy a diskurzus nem egy nyitott közeg, hanem törvények rendszere szabá-

lyozza, mégpedig azért, hogy „csökkentsék a diskurzus veszélyét, uralmukba kerítsék véletlenszerű megjelenését”⁴. Ez azért fontos, mert bármikor politikai tőkévé válhat, és azzá is válik, hiszen „a politikai diskurzusok tétje [...] nem csupán egy külsőleges társadalmi világ reprezentációjának elfogadtatása, hanem ezen keresztül egy rendszer objektív [...] logikájának meghatározásának is”⁵.

De mit is jelent ez pontosan az állampolgár szemszögéből? Azt, hogy törvényes rendszerek szabályozásával a diskurzus egy olyan politikai mezővé válik, amely „politikai termékek termelésének színhelye”⁶, melyek közül az ’fogyasztó’ választhat. Ugyanakkor az állampolgár átengedi ebben a mezőben való részvételi jogát a szakembereknek, akik végül is ennek szereplői.

Foucault a fent említett termelés eszközeit kizáró eljárásoknak nevezi, és három csoportra osztja őket, hatásaik függvényében: ⁷

1. *kívülről ható kizáró eljárások*

a) tilalom – „tudjuk, hogy nincs jogunk mindent kimondani”;

b) megosztás és elutasítás – a józanész és az örület szembeállítás. A bolond szavait igazából soha nem jegyezték fel, és soha sem hallgatták meg, de néha rejtett igazságok értelmét adták neki⁸;

c) az igaz és a hamis ellentéte – az igazságvágy és a tudásvágy mindig az ember egyik fő mozgatóereje.⁹

2. *belső kizáró eljárások*

a) kommentár – olyan szövegekre, elbeszélésekre vonatkozik, amelyeket különböző változatokban előadnak. „Az a szerepe hogy elmondja azt, ami a mélyben már megfogalmazódott”¹⁰;

b) szerző – vállalnia kell szövegének rejtett értelmét, szubjektivitásával meghatározza a diskurzus identitását;

c) diszciplína – szemben áll úgy a szerző, mint a kommentár elvével. A diszciplína az a diskurzust ellenőrző rendszer, mely tartalmazza a szabályokat, a módszereket, az igaznak és hamisnak tekinthető kijelentéseket.¹¹

3. *az alkalmazási körülmények*

a) szertartás – „meghatározza azt a minősítést, amellyel a beszélő egyéneknek rendelkezniük kell”¹²;

b) diskurzustársaságok – a titkok megőrzése és ezeknek feltárása közötti választás eldöntésének birtokosai, „meghatározzák és korlátozzák a beszélő egyének számát”¹³;

c) doktrína – kettős uralmat valósít meg: a diskurzusokét a beszélő alanyokon és a beszélő egyének virtuális csoportjáét a diskurzusokon. Ők a hovatartozás meghatározásának eszközei.

Figyelembe véve a diskurzus törvényszerűségét és a fent említett kizáró eljárásokat, megkezdhetjük a rendelkezésünkre álló szövegek kvantifikálását. Ezt a folyamatot a Csigó Péter által használt elemzési kategóriarendszer¹⁴ segítségével vihetjük véghez. Csigó szerint minden írást vagy írásrészletet három kategóriába sorolhatunk be:

- *megszólalás*: „egy szereplőnek egy alkalommal megjelenített szövege, újságcikke vagy cikk részlete” (általában egy cikk több politikus megszólalását tartalmazza);
- *megnyilatkozás*: tartalmilag elkülönített szövegszekvenciák a megszólalásokon belül;
- *kijelentés*: „a közös tartalom és közlési funkció, amely a megnyilatkozások egy csoportját összeköti.

III. Az általunk használt módszertan bemutatása

Kutatásunk tárgya az erdélyi magyar politikai helyzet diskurzusának megjelenítése az anyaországi magyar napi írott sajtóban, pontosabban a *Magyar Nemzet* és a *Népszabadság* hasábjain. Feladatunk nem az, hogy eljussunk az abszolút valóság képéhez a romániai magyar politikai helyzettel kapcsolatban, és az sem, hogy bíráljuk azt, hogy az írások miként tükrözik az eseményeket. Emellett azt sem áll szándékunkban bemutatni, hogy a valóság miként tükröződik a sajtóban. Célunk az, hogy az általunk elemzett írások kijelentései alapján feltárjuk az egymással kapcsolatos összefüggéseket, bemutassuk a politikai diskurzus szereplőit, illetve azt, hogy a két említett sajtóorgánus egymáshoz viszonyítva miként mutatja be az erdélyi magyar politikában zajló eseményeket.

1. Az adatbázisok felépítése

A kutatásunkban 231 cikk szerepel (116 a *Magyar Nemzet*ből, illetve 115 a *Népszabadság*ból), melyeket 2004. április 1. és október 31. között gyűjtöttünk a két említett napilap internetes honlapjáról¹⁵. Fontos megemlíteni, hogy a keresésre használt kulcsszó mind a két portálon az RMDSZ volt. Míg a *Népszabadság* Online által kiadott összes eredményt felhasználtuk, addig a *Magyar Nemzet* Online portálon csak azokat az írásokat vettük figyelembe, melyek az újság hasábjairól származnak.¹⁶ Feltételezhetjük, hogy léteznek olyan, az erdélyi magyar politikai helyzetről szóló cikkek, melyek egyáltalán nem tesznek említést az RMDSZ-ről, de ezeknek a száma elenyésző, tehát kihagyásuk nem befolyásolja kutatásunk végeredményét.

Két külön adatbázist hoztunk létre, az egyik magukkal a cikkekkel dolgozik, míg a másik a cikkekből lebontott kijelentésekkel:

- a. Az első adatbázisban 4 változó van jelen: az *újság neve*, a *cikk írójának neve*, a *megjelenési dátum*, illetve az *esemény*, amelyhez a cikk kötődik.

Ez az adatbázis a későbbiekben bemutatott szerzők számbavételéhez, illetve a cikkek számbeli megoszlásának megállapításához szükséges.

- b. *A második adatbázis:* a fent már bemutatott elemzési kategóriarendszert követve minden írást megszólalásokra, megnyilatkozásokra, illetve kijelentésekre bontottunk, majd meghatároztuk, melyek azok a kategóriák, melyek a kijelentésekben előfordulnak. Az adatbázis mezői a következők: *újság neve*, *kijelentés időpontja*, *besorolás1* (hol helyezkedik el az illető szereplő egy kormány/ellenzék skálán), *besorolás2* (a két póluson belül kit képvisel az illető), *kijelentéstevő* (az a szereplő, aki a kijelentést teszi), *esemény*, *téma* (egy eseményen belül melyik az a témakör, amelyhez a kijelentés tartozik) és *hozzáállás* (a szereplő mondanivalója a témával kapcsolatban).

2. A szerzők számbavétele

A romániai magyar helyzetet a magyarországi sajtóban megjelenítő diskurzus egyik fő szerepében azok az újságírók, értelmiségiek, politikai szereplők tetszelegnek, akik nevükkel fémjelzik a témáról szóló írásokat. Ugyanakkor maga a szerző egyike azoknak a kizáró eljárásoknak, melyekre Foucault figyelmeztet. Megismerve a szereplőket, fontos következtetéseket vonhatunk le a diskurzus milyenségéről.

3. A cikkek számbeli megoszlása

A megjelent írásokat háromféleképpen elemeztük: 1. a hónapok függvényében (havonta hány cikk jelenik meg a két lapban, illetve melyek azok a hónapok, amelyekben a legtöbb cikk jelenik meg); 2. az események függvényében (hány cikk jelenik meg egy bizonyos eseményről); 3. az események és hónapok függvényében (mennyi időn keresztül tart a bizonyos eseményekről szóló cikkezés).

Fontos megemlíteni, hogy az eseményeket nem mi választjuk meg, hanem a cikkek mutatják meg nekünk, melyek voltak azok, amelyek kiemelt fontossággal bírnak a diskurzusban.

4. Az erdélyi magyar politikai helyzet diskurzusának elemzése

A 231 cikket felbontva 423 kijelentéssel dolgozunk (212 a *Magyar Nemzet*ből, illetve 211 a *Népszabadság*ból).

Elfogadva Bourdieu elméletét mely szerint a politikai mező „többsnyire két szembenálló pólus körül szerveződik meg”¹⁷ a diskurzusban szereplőket két táborra osztottuk. A két tábor ’kormánynak’, illetve ’ellenzéknek’ neveztük. A kormány alatt értjük azokat a megszólalókat, amelyek tagjai a magyar vagy a román kormánynak, a Romániai Magyar Demokrata Szövetségnek¹⁸ (továbbiakban RMDSZ), valamint a hatalomhoz közel álló civil harcosokat, újságírókat és értelmiségieket. Az ellenzék táborába a román és a ma-

gyar ellenzék képviselőit (Alianța D.A., illetve Fidesz és MDF), az erdélyi Magyar Polgári Szövetséget (továbbiakban MPSZ), a különböző civil tanácsok képviselőit (Székely Nemzeti Tanács és Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács), az újságírókat és az ellenzékhez közel álló értelmiségieket soroltuk.

Lebontva a fent említett besorolás szerint minden kijelentést a következőképpen csoportosítottunk:

1. táblázat

Kormányoldal				Ellenzéki oldal				
magyar kormány 15	román kormány 13	RMDSZ 127	értelmiségi 60	magyar ellenzék 36	román ellenzék 7	MPSZ 50	EMNT 23	értelmiségi 92
215				208				

Amint láthatjuk, az elemzett kijelentések megközelítőleg fele-fele arányban származnak a kormányt, illetve az ellenzékét képviselő szereplőktől.

Következő lépésként megvizsgáltuk, melyek azok a politikai szereplők, amelyek központi szerepet kaptak az erdélyi helyzet diskurzusában. Mivel a két újság hasábjain 80 olyan közéleti személyiséggel találkozunk, akik valamilyen szinten megszólalnak ebben a témában, úgy döntöttünk, hogy összevonjuk azokat a hozzászólókat, akik 5 kijelentésnél kevesebbel szerepelnek a politikai diskurzusban. Következtetéseinket az új, összevont adatok alapján tesszük meg.

5. Az események szerinti diskurzuselemzés

A cikkek kijelentésekre bontása után kilenc eseményről beszélhetünk az elemzett perióduson belül: 1. az aradi Szabadság-szobor; 2. a helyhatósági választások; 3. romániai/ erdélyi helyzet; 4. az autonómia; 5. kettős állampolgárság; 6. erdélyi TV; 7. országos választások; 8. magyarországi támogatások; 9. az RMDSZ megvalósításai.

Ezekből a továbbiakban négyet elemzünk: A. az aradi Szabadság-szobor felavatását; B. az autonómia kérdése; C. a helyhatósági választásokat, illetve D. az országos választásokat.

IV. Az adatok elemzése

Az elkövetkezőkben, a metodológiában megállapított menetrendet követve végezzük el az elemzéseket a rendelkezésünkre álló anyagokon.

1. A szerzők számbavétele

Az itt következő táblázatban a megjelent írások szerzők és újság szerinti eloszlását mutatjuk be:

2. táblázat

Szerző	Újság		Összesen
	Magyar Nemzet	Népszabadság	
Tibori Szabó Zoltán	0 (0,0 %)	55 (47,8 %)	55 (23,8 %)
Tamás Tibor	0 (0,0 %)	5 (4,3 %)	5 (2,2 %)
Nyilas Gergely	0 (0,0 %)	5 (4,3 %)	5 (2,2 %)
Rostás Szabolcs	43 (37,1 %)	0 (0,0 %)	43 (18,6 %)
Lukács Csaba	17 (14,7 %)	0 (0,0 %)	17 (7,4 %)
Pataky István	15 (12,9 %)	0 (0,0 %)	15 (6,5 %)
Névtelen	25 (21,6 %)	28 (24,3 %)	53 (22,9 %)
Más	16 (13,8 %)	22 (19,1 %)	38 (16,5 %)
Összesen	116 (100,0 %)	115 (100,0 %)	231 (100,0 %)

A „Névtelen” kategóriában olyan cikkek szerepelnek, melyek szerzője nincs megadva (MTI, Tudósítóinktól, Munkatársunktól stb.). A 'Más' kategóriába azoknak a szerzőknek a cikkeit soroltuk be, akik három vagy annál kevesebb cikkel rendelkeznek az adott témában. Ilyenek a *Magyar Nemzet*-ben: Bayer Zsolt, Borbély Zsolt Attila, Gazda Árpád, György Attila, György Zsombor, Pál Gábor, Péntek Orsolya, Szentesi Zöld László, Stefka István, Szűrös Mátyás, Varga András stb.; míg a *Népszabadság*-ban Bihari László, Demény Péter, Farkas János György, Harrach Gábor, Lehocz László, Ortutay Gergely, Papp Annamária, Révész Sándor, Szatmári Tibor stb.

Az első fontos észrevétel, hogy nincs olyan szerző, akinek mindkét újságban szerepelne írása. Ez arra enged következtetni, hogy az erdélyi magyar politikai helyzet magyarországi diskurzusának nagyrészt csak a politikai szereplői közősek, kivételt képezve azok a Névtelen hírek, tudósítások, melyek többnyire véleménynyilvánítás nélkül szólítják meg a résztvevő politikai szereplőket.

Emellett észrevehető az is, hogy két véleményvezér létezik, Tibori Szabó Zoltán és Rostás Szabolcs, a két újság erdélyi tudósítói, akik a megjelent cikkek 42,4%-át írták. Mellettük több írással részt vesz még a diskurzusban Lukács Csaba (7,4%), Pataky István (6,5%), Tamás Tibor és Nyilas Gergely (mindketten 2,2%-kal).

2. A cikkek számbeli megoszlása

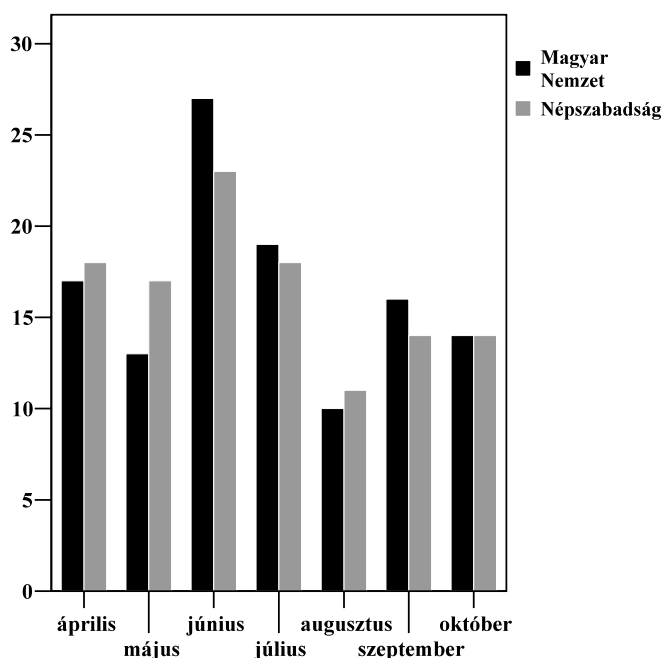
Amint már a módszertani leírásban említettük a cikkek számbeli megoszlását három szempontból elemezzük.

A. Havi megoszlás

Átlagban mindkét lap havonta megközelítőleg 16,4 cikket közöl az általunk kutatott témában, ami háromnaponta 2 cikket jelent. Ezt csak a június hónap töri meg, amikor átlagban naponta közölnek ilyen jellegű cikket a lapok.

3. táblázat

Hónap	Újság		Összesen
	Magyar Nemzet	Népszabadság	
Április	17 (14,7%)	18 (15,7%)	35 (15,2%)
Május	13 (11,2%)	17 (14,8%)	30 (13,0%)
Június	27 (23,3%)	23 (20,0%)	50 (21,6%)
Július	19 (16,4%)	18 (15,7%)	37 (16,0%)
Augusztus	10 (8,6%)	11 (9,6%)	21 (9,1%)
Szeptember	16 (13,8%)	14 (12,2%)	30 (13,0%)
Október	14 (12,1%)	14 (12,2%)	28 (12,1%)
Összesen	116 (100,0%)	115 (100,0%)	231 (100,0%)

1. ábra – A cikkek havi megoszlása

A fenti táblázat alapján megállapítható, hogy két olyan hónap van, amikor az átlagosnál sokkal több, illetve sokkal kevesebb cikk jelent meg: a június, a helyhatósági választás hónapja, illetve az augusztus, amikor semmilyen fontos esemény nem történt. Az 1. ábrán láthatjuk, miként oszlanak meg a cikkek az újságok és a hónapok függvényében (a lényegesen kiemelkedő harmadik oszlop-pár a június hónap, míg az augusztust az ötödik oszlop-pár jelzi).

B. Esemény szerinti megoszlás

4. táblázat

Esemény	Gyakoriság			
	Magyar Nemzet	Népszabadság	Összesen	%
Országos választás	16	18	34	14,7
RMDSZ eredmények	3	9	12	5,2
Autonómia	12	15	27	11,7
Agresszió	0	2	2	0,9
Megemlékezés	1	3	4	1,7
Román-magyar találkozó	5	3	8	3,5
Kettősállampolgárság	4	3	7	3,0
Románia	1	3	4	1,7
MÁÉRT	1	2	3	1,3
Erdélyi TV	1	3	4	1,7
Helyhatósági választások	39	33	72	31,2
Tusványos	3	6	9	3,9
Erdélyi helyzet	23	3	26	11,3
Magyarország	2	1	3	1,3
Szabadság-szobor	5	11	16	6,9
Összesen	116	115	231	100,0

Láthatjuk, a legtöbb cikk a helyhatósági választásokról jelent meg – 31,2% (beleértve az előválasztásokat, az RMDSZ és az MPSZ helyzetét, illetve párbeszédét). Második helyen állnak az országos választásokról szóló cikkek¹⁹ – 14,7% (RMDSZ előválasztások, MPSZ, RMDSZ–MPSZ párbeszéd), majd az erdélyi autonómiaformákkal és az őket előterjesztő szervezetekkel foglalkozók (11,7%). Több mint 10 cikket találtunk még a következő témákról: átfogó elemzések az erdélyi helyzetről (11,3%), az aradi Szabadság-szobor felállításáról (6,9%) és az RMDSZ eredményeiről (5,2%).

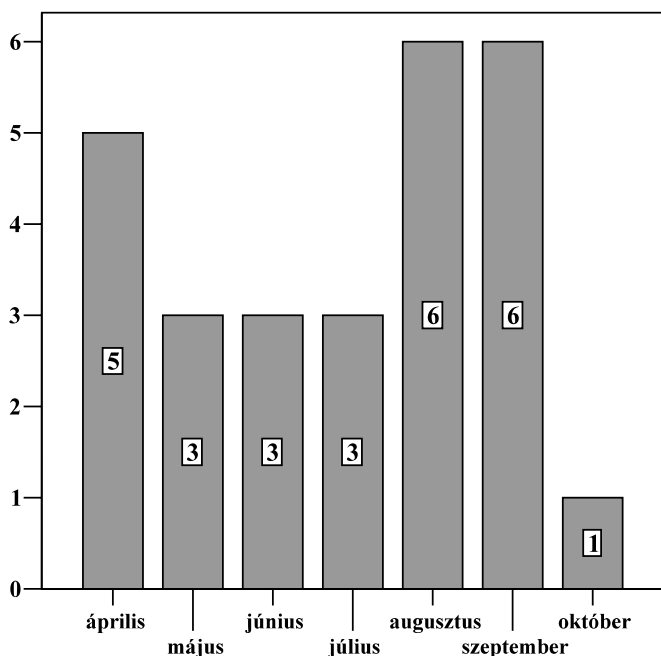
Megvizsgálva az események szerinti megoszlást a két újság függvényében, észrevehetjük, hogy míg a helyhatósági választásokkal és az átfogó erdélyi helyzet elemzésével lényegesen többet foglalkozik a *Magyar Nemzet*, addig a *Népszabadság*ban több cikk jelenik meg az erdélyi autonómiaformákról, az Erdélyi TV-ről, a Tusványosi táborról és az aradi Szabadság-szobor felállításáról.

C. Az események és a hónapok függvényében való megosztás

A következő táblázatok azt mutatják be, hogy bizonyos események mennyi ideig voltak jelen a két vizsgált napilapban. Helyhiány miatt a megfelelő táblázatokat csak a mellékletben lehet megtalálni, de az 5. és 6. táblázat alapján a következőket vonhatjuk le:

- Két olyan esemény van, amelyeket állandónak tarthatunk az erdélyi politikai helyzet magyarországi diskurzusában: az erdélyi autonómia kérdése és az általános erdélyi helyzetről megjelenő elemzések.

- Az *autonómia kérdésével* havonta 3,8 cikk foglalkozik, és megfigyelhető egy erőteljesebb megjelenés áprilisban: 5 cikk (14,3%)²⁰ – amikor az Erdélyi Nemzeti Tanács újabb autonómia-tervezetet nyújtott be a Román Parlamenthez –, valamint augusztusban és szeptemberben: 6 cikk (28,6%), illetve ugyancsak 6 cikk (20%) – ekkor kezdett körvonalazódni, hogy az RMDSZ országos kampányának fő irányvonalát az autonómia fogja képezni. Az újságok szerinti bontást figyelembe véve (6. táblázat) a *Népszabadság* 2,1 cikkkes havi átlagával minden hónapban foglalkozik az autonómia kérdésével (kiemelten augusztusban: 4 cikk – 36,4%), míg a *Magyar Nemzet* kiemelten áprilisban foglalkozik a témával (3 cikk – 17,6%).

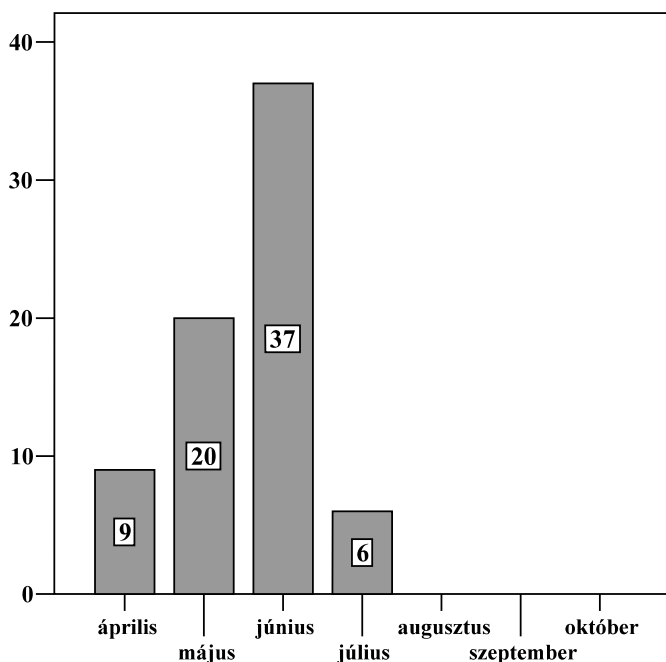

2. ábra. Az autonómia kérdésével foglalkozó cikkek havi lebontása

- Az *általános erdélyi helyzetet* elemző cikkek havi átlaga 3,7 cikk, kiemelt hónapnak számít július: 6 cikk (16,2%). Ennek az lehet a magyarázata, hogy a júniusi romániai helyhatósági választás vitája júliusban járt le, illetve akkor kezdődött el az országos választásokra való felkészülés, ugyanakkor ez a mélyelemzéseket folytató nyári táborok időpontja is. A *Magyar Nemzet*ben 3,3 cikk jelenik meg havonta ebben a témában, ezeknek a száma

alacsonyabb áprilisban és májusban (2 cikk – 11,8%, illetve 2 cikk – 15,4%), de majdnem kétszer nagyobb az átlagnál (6 cikk – 31,6%) júliusban.

– A legtöbb cikkel rendelkező témát a **helyhatósági választások** képezik, az erről szóló írások áprilistól júliusig foglalták el az újságok hasábjait. Májusban, az MPSZ indulásával kapcsolatos vita, illetve a választási kampány havában, a cikkek 66,7%-a, összesen 20 cikk, júniusban, a választási hónapban a megjelenő cikkek 74%-a, vagyis 37 cikk foglalkozott ezzel a témával. (Ez a szám valamivel nagyobb a *Népszabadság*ban: 18 cikk – 78,3%, míg a *Magyar Nemzet*ben: 19 cikk – 70,4%.)

3. ábra. A helyhatósági választásokkal foglalkozó cikkek havi lebontása

– Az **országos választásokkal** foglalkozó cikkek folyamatos növekedést mutatnak július hónaptól októberig. Míg az első hónapban a cikkek 16,2%-át, augusztusban 23,8%-át, szeptemberben 26,7%-át és végül októberben a cikkek 53,6%-át teszik ki. A növekvő érdeklődés annak tudható be, hogy az ehhez kapcsolódó fontos események (RMDSZ előválasztások és a szervezet kampánynyitása, az MPSZ indulásának megakadályozásával kapcsolatos vita) mind októberben zajlottak.

A fent említett négy eseményen kívül fontos megemlíteni az **aradi Szabadságsszobor** április 26-i felavatásáról szóló cikkeket is, melyek az áprilisi hónap írásainak 45,7%-át (*Magyar Nemzet* – 29,4% és *Népszabadság* –

61,1%) teszik ki. Annak ellenére, hogy az április hónap fontos eseményének számított a szoboravatás, hamar elfelejtődött a májustól kezdődő helyhatósági választások porfelhőjében. Egy másik ilyen egyhónapos esemény *a Tusványosi Nyári Szabadegyetem*, amelyik a júliusi cikkek 21,6%-át (8 cikk) teszi ki. A *Magyar Nemzet* 3 írást szentel az eseménynek, a *Népszabadság* pedig hatszor (június – 1, július – 5) tudósítja olvasóit.

Utolsóként szeretnék foglalkozni az RMDSZ által elért konkrét eredményekről beszámoló írásokkal, melyek a cikkek 5,2%-át teszik ki. Az e témában megjelent tudósítások l-e a *Népszabadságban* jelent meg, és az április és augusztus hónapok kivételével mindig jelen vannak az újság hasábjain. A szeptemberi hónapban a cikkek 21,4%-a ezekkel az eseményekkel foglalkozik.

Mielőtt átlépnénk a kutatás következő szintjére, hangsúlyoznunk kell, hogy eddig nem vettük figyelembe a cikkek és az újságok hangvételét, illetve hozzáállását az eseményekhez. Célunk az volt, hogy feltérképezzük, melyek voltak azok az erdélyi események, amelyek a legnagyobb visszhangot keltették az anyaországban. Az elkövetkezőkben elemzésünket az eddigiek függvényében fogjuk folytatni.

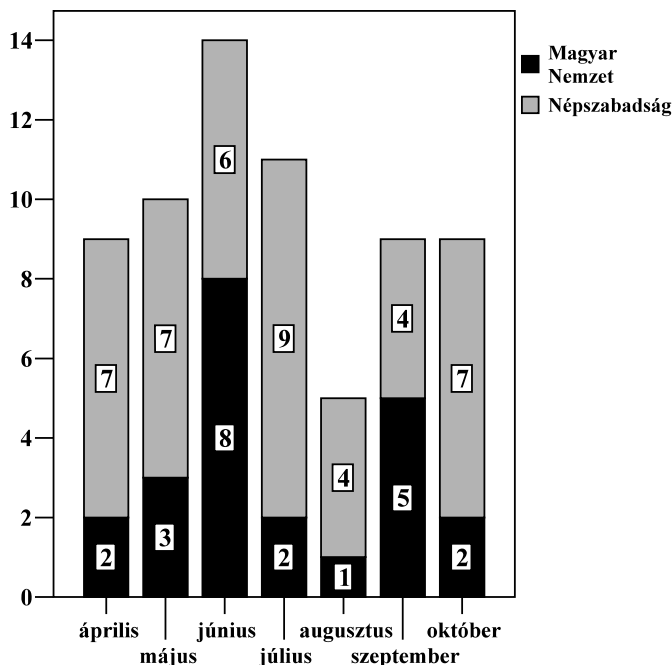
3. Az erdélyi politikai helyzet diskurzusának főszereplői

Az erdélyi politikai helyzet magyarországi diskurzusának 80 szereplője van, de ebből mindössze 17 az, aki rendszeresebben és meghatározóbban jelen van az írásokban.

7. táblázat

Kormány		Ellenzék	
Markó Béla	67	Rostás Szabolcs	26
Tibori Szabó Zoltán	28	Szász Jenő	26
Takács Csaba	12	Lukács Csaba	20
Eckstein-Kovács Péter	9	Tőkés László	13
Füzes Oszkár	7	Orbán Viktor	12
Medgyessy Péter	5	Szilágyi Zsolt	11
Nagy Zsolt	5	Németh Zsolt	10
Szatmári Tibor	5	Pataky István	10
Névtelen	25	György Attila	7
1-4 kijelentéses hozzászóló	52	Névtelen	33
		1-4 kijelentéses hozzászóló	40
215		208	

Amint látjuk, a diskurzus főszereplője Markó Béla, az RMDSZ elnöke. Ő, mint ahogy a 8. ábra is mutatja, állandóan jelen van a két újság hasábjain, erőteljesebben a *Népszabadságban*, kiemelkedően júniusban, a helyhatósági választások havában.

4. ábra. Markó Béla jelenléte az újságokban

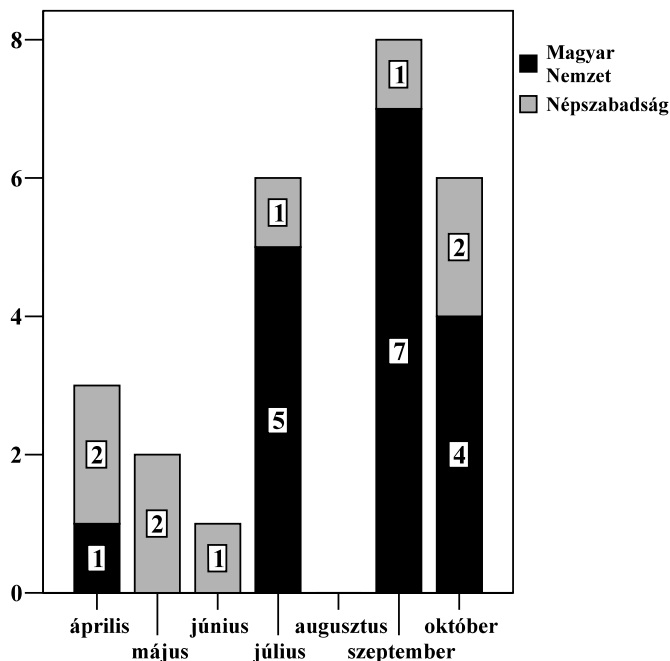
A szereplők események szerinti leosztásából észrevehetjük (7. táblázat – Melléklet), hogy az RMDSZ elnöke az egyetlen, aki mind a kilenc eseménnyel²¹ kapcsolatban megszólal. Emellett megállapíthatjuk, hogy Markó Béla az RMDSZ szócsöve a magyarországi olvasók felé, hiszen az ő neve szerepel az RMDSZ által tett kijelentések 52,75%-a mellett. Az RMDSZ ilyen fajta központosítása oda vezetett, hogy a vizsgált 7 hónapban rajta kívül még három olyan RMDSZ politikusról beszélhetünk, akik jelen vannak az erdélyi politikai helyzet magyarországi diskurzusában: Takács Csaba, Eckstein-Kovács Péter és Nagy Zsolt.

Kijelentéseinek számát tekintve a második véleményvezér a *Népszabadság* kolozsvári tudósítója, Tibori Szabó Zoltán. Fontos megemlíteni, hogy az ő kijelentései csak a *Népszabadság* olvasóihoz jutnak el,²² tehát ő nem tud hatni a két újságot vásárló összes olvasóra. Ugyanilyen helyzetben van Rostás Szabolcs, Lukács Csaba, György Attila és Pataky István is, akik a *Magyar Nemzet* újságírói.

Az ellenzék főszereplőjének megállapítása nem olyan világos, mint az RMDSZ esetében. Ez azzal a ténnyel is magyarázható, hogy az ellenzék esetében sokkal erőteljesebb mind a civil szféra (EMNT), mind a magyarországi ellenzék (FIDESZ, MDF) jelenléte a diskurzusban.

Kijelentéseinek számát tekintve Szász Jenőt, az MPSZ elnökét tekinthetjük főszereplőnek aki csakúgy, mint Markó Béla végig jelen van a dis-

kurzusban, de nem olyan erőteljesen, hiszen az MPSZ kijelentéseinek száma lényegesen kevesebb, mint az RMDSZ-é (lásd III. fejezet, 4. alfejezet). Annak ellenére, hogy az MPSZ kijelentéseinek 52 százaléka az ő szájából hangzott el, ez alig jelent többet az ellenzéki kijelentések egytizedénél.

5. ábra. Szász Jenő jelenléte a két újságban

Az MPSZ elnökének jelenléte nem konstans a két újságban. Észrevehetjük, hogy többet szerepel a *Magyar Nemzetben*, de kijelentései ebből az újságból is több hónapban hiányoznak. Ha az események szerinti lebontást elemezzük észrevehető, hogy Szász Jenőt legtöbbször (15 megszólalás) az országos választásokkal kapcsolatban szólították meg.

Az ellenzék többi meghatározó szereplője Szilágyi Zsolt – az MPSZ alelnöke, Tőkés László – az EMNT elnöke, illetve Orbán Viktor és Németh Zsolt a Fidesz politikusai. Hogy miért pont ez a két magyarországi szereplő az, aki legaktívabban jelen van az erdélyi politikai helyzet magyarországi diskurzusában, arra a válasz egyszerű: Orbán Viktor Magyarország volt miniszterelnöke és a Fidesz jövődöbéli miniszterelnök-jelöltje, valamint Németh Zsolt volt a határon túli magyarokkal foglalkozó államtitkár az Orbán-kormány alatt.

A helyhatósági és az országos választások kapcsolatban nagyobb részben Németh Zsolt nyilatkozott, az autonómiával és az általános erdélyi helyzettel kapcsolatban pedig Orbán Viktor foglalt állást.

4. Az események szerinti diskurzuselemzés

A következőkben nem foglalkozunk külön minden esemény diskurzusának elemzésével. Közülük hármat tárgyalunk: 1. az aradi Szabadság-szobor felavatását, 2. a helyhatósági választásokat és 3. az autonómia vitát.

A. Az aradi Szabadság-szobor felavatása

Az aradi Szabadság-szobor visszaállításának kapcsán felmerült diskurzusban három témát különböztethetünk meg:

Téma	Kormány	Ellenzék
1. Az erdélyi helyzet	Sz 1. Medgyessy Péter – magyar kormány 2. Răzvan Teodorescu – román kormány 3. Markó Béla – RMDSZ 4. Tibori Szabó Zoltán – értelmiségi H 1. román–magyar megbékélés – „...egymás mellett kapott helyet két önmagában véve tiszteletre méltó vízió, a magyar, illetve a román történelemből”²³ 2. az RMDSZ–PSD koalíció eredménye, román–magyar megbékélés – „a román kormánypárt és az RMDSZ egyedül maradt a vitában (...) már csak tíz napot kell várni az ünnepre”²⁴	Sz Németh Zsolt – magyar ellenzék H a szobor az Orbán-kormány eredménye is – „a szobor a polgári diplomáciai erőfeszítése eredményeként került szabadlábra”²⁵ Sz Dávid Ibolya – magyar ellenzék H Román–magyar megbékélés – „a diadalív a józan bölcsesség emlékműve lesz”²⁶ Sz román ellenzék H román–magyar megbékélés Sz György Attila – értelmiségi H a szabadságból árulók kovácsolnak tőkét – „Gondolta volna a fene, hogy a forradalom eszméiből (...) azok kovácsolnak politikai tőkét maguknak, akik kizárólag Bukarestből való függőség jegyében tudják elképzelni jövőjüket”²⁷

2. A román kormány bírálata

Sz

Lukács Csaba – értelmiségi

H

a román kormány bírálata – „azt ugyan senki nem tudta, hogy még milyen szobrok lesznek a parkban, de az már biztos, hogy nem állhat magában...”²⁸

Sz

1. Németh Zsolt – magyar ellenzék

2. Ziua – román ellenzék

H

a román kormány bírálata – „a román emlékműről Bukarest egyedül kíván dönten”²⁹; „tavaly éppen a Năstase-kabinet állította le a szoborcsoport (...) munkálatait”

3. Az RMDSZ eredményei

Sz

1. Markó Béla – RMDSZ

2. Tokay György – RMDSZ

H

az RMDSZ eredményei – „az aradi Szabadság-szobor közterre való visszahelyezése és ünnepélyes leleplezésével ismét bebizonyosodik, hogy az RMDSZ következetes politikája eredményes”

Megi.: Sz – Szereplő, H – hozzáállás

1. Az erdélyi helyzet: ebben a témakörben nem éles a Kormány és az Ellenzék közötti szembenállás. Az RMDSZ, a román és a magyar kormány képviselői diskurzusaikban az aradi Szabadságszobor felavatását a román–magyar megbékélés szimbólumának tekintik. Az Ellenzék beszédmódja felemás: egyrészt elismerik a Kormány győzelmét és ennek szimbolikus diskurzusát, másrészt ők maguk próbálnak politikai tőkét kovácsolni a helyzetből, azzal, hogy felelevenítik saját szerepüket az eseménnyel kapcsolatban.

2. A román kormány bírálata: az Ellenzék ideológiai alapon támadja a román kormányt a szoboravatás kapcsán, de a kritika fő célpontja az

RMDSZ, aki „engedi” hogy a román hatalom egyedül döntsön a szoborpark ügyében.

3. Az RMDSZ eredményei: a Kormány oldalának beszédmódja magabiztos, hiszen sikeres ténnyel tudják alátámasztani az RMDSZ politikáját. Ezt a témakört akár az előbbi ellentétének is tekinthetjük, hiszen az Ellenzék támadása válasz az RMDSZ eredmény-centrikus pragmatikus beszédmódjára.

B. az autonómia kérdése

Az autonómiával kapcsolatban egy nagy téma jelenik meg: vita az autonómiáról.

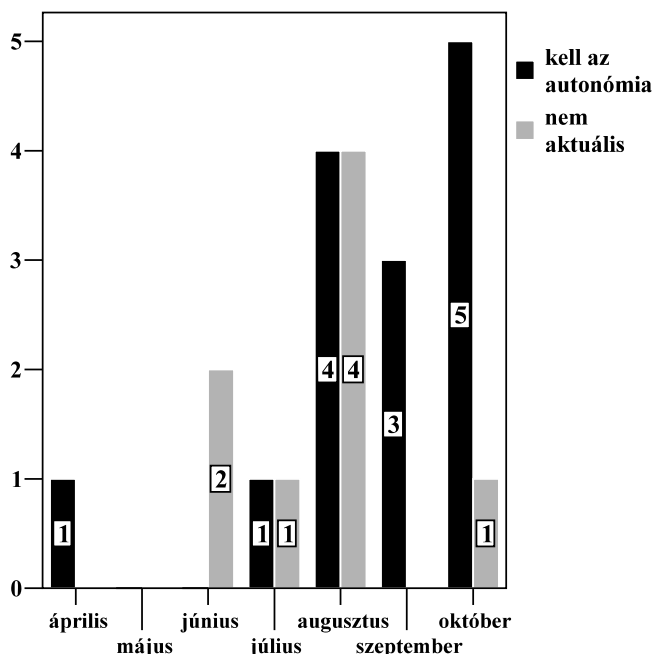
Hozzáállás	Kormány	Ellenzék
1. Kell az autonómia	Sz - román kormány 1. Adrian Năstase H - kell az autonómia - „a polgárokat azon jogok is megilletik, amelyeket sajátos identitásuk megkíván”³⁰ Sz - magyar kormány 1. Bárony András H - megvalósítható román-magyar együttműködéssel - „autonómia ott van, ahol a többség és a kisebbség (...) képes megegyezni”³¹ Sz - RMDSZ 1. Markó Béla 2. Székely Ervin H - kulturális autonómia megvalósítható - elképzelhető a kulturális autonómia következő ciklusban való megvalósítása	Sz - magyar ellenzék 1. Orbán Viktor 2. Németh Zsolt 3. Gál Kinga H - Magyarországnak támogatni kell a Székelyföld területi autonómiáját és a szórvány kulturális autonómiáját - „az autonómia ügye összefügg a demokráciával, a demokrácia pedig az EU-tagsággal”³² Sz - MPSZ Szász Jenő H - kell az autonómia - „a székelyföldi magyarság 88%-a támogatja az autonómia ügyét”³³ Sz - EMNT 1. Tókécs László 2. Toró T. Tibor 3. Csapó József H - Székelyföldnek területi autonómiát és a szórványnak kulturális autonómiát, kell népszavazás az autonómiáról - „A demokrácia eszközeit használjuk (...), és ezért döntöttünk úgy, hogy népszavazást kezdeményezünk az autonómia elnyerésére”³⁴

		Sz - értelmiségi 1. Lukács Csaba 2. Bakk Miklós H – kell a népszavazás, RMDSZ ál-autonómia diskurzusa – „felmerült, hogy népszavazás kiírását kell szorgalmazni a megyei és területi szinteken a magyar közösség autonómiaigényéről” ³⁵ , „a Markó-alternatíva nem a nyitásról, hanem az új mozgástér kialakításáról szól” ³⁶
2. Az autonómia nem aktuális	Sz - RMDSZ 1. Markó Béla 2. Székely Ervin 3. Tokay György H – gazdasági fejlesztési régiók a prioritás, regionalizmus – „realisabbnak látom a regionalizmusról szóló elképzelést, amely inkább összhangban van az európai normákkal.” ³⁷	Sz - értelmiségi Szűrös Mátyás H – RMDSZ nem tartja aktuálisnak az autonómiát – „az autonómia terve csupán jelző maradt” ³⁸

Megj.: Sz - Szereplő, H - hozzáállás

Az autonómia szükségességének kérdése egy olyan téma, amelyben mind a két oldal egyetért. Véleménykülönbségek csak abban vannak, hogy milyen formájú autonómiát kell megvalósítani, illetve, hogy milyen eszközökkel. Míg a Kormány az együttműködés, a belső megoldás, a regionalizmus elmélyítése és a kulturális autonómia mellett érvel, addig az Ellenzék szerint a területi és kulturális autonómia, az autonómia érdekében kiírt népszavazás és a magyarországi politikai segítség a járható út. Ugyanakkor az Ellenzék szerint az RMDSZ autonómia-programja csak a politikai ellenfelek leszerelésére és a választásokon való jól szereplésre van kitalálva.

Egy érdekes mozzanata az autonómia-diskurzusnak az, hogy melyik az a pillanat, amikor a Kormány átvált a „nem aktuális” üzenetről a „kell az autonómia” üzenetre. A 6. ábrán megfigyelhető, hogy míg április és június között az autonómia szükségességének üzenete majdnem egyáltalán nincs jelen a kormány diskurzusában, addig a Markó Béla jelölésének szeptemberi kihirdetése után kisajátítja azt.

6. ábra. Az autonómia megjelenése a kormány diskurzusában

A június, július és augusztusi párhuzamos jelenlét azzal magyarázható, hogy létezett egy belső vita, mely megelőzte az elnökjelölést, illetve a választási program kihirdetését.

Annak ellenére, hogy nincsenek sarkalatos különbségek a kormány és az ellenzék véleménye között az autonómia kérdésében, létezik egy olyan vita, amelyik annak megvalósításának eszközeiről és formájáról szól.

C. a helyhatósági választások

A helyhatósági választások kapcsán négy témát különböztethetünk meg:

Téma	Kormány	Ellenzék
1. Az MPSZ választási indulása	Sz - román kormány	Sz - magyar ellenzék
	1. BEC 2. Dan Matei Agathon H - nem indulhat az MPSZ, nem diszkriminatív a választási törvény - „az MPSZ azért nem indulhat a helyhatósági választásokon, mert nem ismeri a román törvényeket” ³⁹	1. Németh Zsolt 2. Orbán Viktor H - választási törvény diszkriminatív - „a törvény jogi szempontból diszkriminatív, hiszen a parlamenti képvisellel nem rendelkező román pártoknál nem szabtak ilyen szigorú feltételeket” ⁴⁰

Sz – RMDSZ

1. Markó Béla
2. Frunda György

H – nem indulhat az MPSZ, az MPSZ széthúzó, hazug – „szabálytalanságok miatt utasították el a listát”⁴¹, „Szászék politikai és morális kudarcot vallottak”⁴²

Sz – értelmiség

Tibori Szabó Zoltán

H – nem indulhat az MPSZ – „formai okok miatt nem indulhat az MPSZ”⁴⁴

Sz – MPSZ

1. Szász Jenő
2. Szilágyi Zsolt

H – az MPSZ külön indul és nincs párbeszéd, az RMDSZ gáncsoskodik, lop, csal, rabol, a választási törvény diszkriminatív – „Csalnak, lopnak, rabolnak”⁴³

Sz – EMNT

Tőkés László

H – az RMDSZ gáncsoskodik – „A hatalom és az RMDSZ útját állta a romániai magyar politikai életben a demokrácia érvényesülésének”⁴⁵

Sz – értelmiség

1. Rostás Szabolcs
2. Lukács Csaba
3. Pataky István
4. György Attila

H – legyen közös előválasztás, az RMDSZ gáncsoskodik – „az egykori párt-funkcionáriusokból álló pártvezetés nem fogja fel, hogy (...) az MPSZ éppen erősítette volna a magyar érdekképviselést (...) az egészséges versenyhelyzet mellett teljesítménykényszert is jelentett volna...”, „az RMDSZ (...) a román kormány hathatós segítségével megtiltotta az MPSZ részvételét”⁴⁶

**2. RMDSZ
kampány, előválasztás**

Sz – román kormány

Szent-Iványi István

H – egység, a Fidesz megosztó – „az erdélyi magyarságot ne osszák meg, a magyarországi belpolitikai feszültsé-

Sz – értelmiség

Lukács Csaba

H – RMDSZ lop, csal, rabol – „a közönségnek az is szemet szúr, hogy a (...) a csúcsvezetés tagjai rohamosan gazdagodnak”⁴⁸

geket ne exportálják Erdélybe”⁴⁷

Sz - RMDSZ

1. Markó Béla
2. Takács Csaba
3. Eckstein-Kovács Péter

H - egység, RMDSZ előválasztások nyitottak voltak - „az erdélyi magyarság számára az egység és a szabadság a legfontosabb érték”⁴⁹, MPSZ „nem merte vállalni a megmérettetést”⁵⁰

Sz - értelmiség

Szatmári Tibor

H - egység, RMDSZ előválasztások nyitottak voltak - „Az erdélyi elit elsöprő többsége (...) az együttműködést választotta”, „az RMDSZ (...) Európában elsőként bevezette az amerikai előválasztási rendszert”⁵¹

3. RMDSZ kormányzati szereplése

Sz - RMDSZ

Markó Béla

H - kell a protokollum - „a magyarok inkább a PSD-vel való együttműködést támogatnák”⁵²

Sz - EMNT

Tőkés László

H - az RMDSZ kormányzati szerepének bírálata - az RMDSZ „kiszolgálja az utódkommunista román hatalmat”⁵³

Sz - értelmiség

Pataky István

H - az RMDSZ kormányzati szerepének bírálata

4. Helyhatósági választás kiértékelése

Sz - RMDSZ

1. Markó Béla
 2. Eckstein-Kovács Péter
 3. Takács Csaba
 4. Kónya-Hamar Sándor
- H** - RMDSZ választási győzelem - „Az RMDSZ teljesítette kitűzött célját, a négy év-

Sz - MPSZ

Szász Jenő

H - az RMDSZ választási eredményei kétes értékűek - „Székelyudvarhely több mint város, a székely főváros”

Sz - értelmiség

1. Pataky István

vel ezelőtti választásokhoz képest növelte súlyát az önkormányzatokban”⁵⁴

Sz – értelmiség

1. Tibori Szabó Zoltán

2. Ortutay Gergely

H – RMDSZ választási győzelem

2. Rostás Szabolcs

H – semleges tudósítás az RMDSZ választási eredményeiről

3. Borbély Zsolt Attila

az RMDSZ választási eredményei kétes értékűek

Megj.: Sz – Szereplő, H – hozzáállás

1. Az MPSZ választási indulása: a Kormány oldalának diskurzusa ebben a témakörben inkább pragmatikusabb. Ez azért is van, mert a téma inkább az Ellenzéket érinti. Az ő diskurzusukban ideológiai támadást (az RMDSZ gáncsoskodik, lop, csal, rabol), de pragmatikus beszédmódot (a választási törvény diszkriminatív) is felfedezhetünk az RMDSZ és a román hatalom ellen, ami az Ellenzék diskurzusában egybeolvad. Az ellenzék vad kirohanását az a tény idézte elő, hogy az MPSZ nem indulhat a helyhatósági választásokon.

2. RMDSZ kampány, előválasztás: ez az előző téma párja. A Kormány oldala üzeneteiben az egység meglétét és az RMDSZ előválasztások nyitottságát próbálja bizonyítani, míg az ellenzék a szervezet korrupt voltára figyelmeztet. Az egység diskurzusának fő jellemzői, hogy úgy kognitívan, mint emocionálisan hatnak, míg az Ellenzék a tiltott szó eszközével (az RMDSZ csúcsvezetősége korrupt) irányítja diskurzusát.

3. Az RMDSZ kormányzati szereplése: az Ellenzék bírálja az RMDSZ túlzott elkötelezettségét, megjelenik a kormányzás antidemokratikus mivoltára való utalás is. A Kormány diskurzusában megjelenik a magyar érdekekkel való érvelés, és mivel az mindennek fölött áll, így a koalíció is járható út.

4. A helyhatósági választások kiértékelése: a Kormány diskurzusa egyértelmű és elsöprő győzelemről beszél, amit különböző adatokkal támaszt alá. Az Ellenzék megkérdőjelezi az RMDSZ teljes sikerét, adatokat szolgáltat néhány kudarchoz, és új elemként az alternatíva és a verseny hiányát emlegeti.

A helyhatósági választásokkal kapcsolatos diskurzusban észrevehetünk egy sokkal erőteljesebb kétpólusú polarizációt, mint a Szabadság-szobor felavatásáról szóló vitában. Ez azzal magyarázható, hogy ebben az esetben úgy a tét, mint a véleménykülönbség nagyobb. A használt kizáró eljárások közül megemlíthetjük a tiltott szó használatát, az igaz és a hamis szembeállítását és a szerző jelenlétét.

D. az országos választások

Az országos választásokkal kapcsolatban a vizsgált időszakban (2004. április 1. és december 1. között) 148 megszólalással találkozhatunk. A megszólalásokat három nagy témába rendeztük:

Téma	Kormány	Ellenzék
1. RMDSZ előválasztások	Sz - RMDSZ 1. Markó Béla 2. Nagy Zsolt H - az RMDSZ előválasztások demokratikusak - „az RMDSZ előválasztása jóval nyitottabb lesz az eddigiekénél”⁵⁵, „a nyitottságot bizonyítja, hogy az előválasztásokon az MPSZ ismert vezetői közül számosan részt vettek, és sokan befutó helyekre kerültek”⁵⁶ H - kell az autonómia és a román-magyar párbeszéd - „a kampány során a román többséggel folytatandó párbeszéd mellett az erdélyi magyarság autonómiájának kivására kívánja fektetni a hangsúlyt”⁵⁷ H - kell az egység H - az EU az egyetlen út H - ki kell, hogy egyezzen az MPSZ az RMDSZ-szel	Sz - magyar ellenzék 1. Kövér László 2. Németh Zsolt H - az RMDSZ gáncsoskodik, kizáró - „a romániai választási törvény az RMDSZ támogatásával született meg”⁵⁸ H - a választási törvény diszkriminatív - „a változtatás (...) diszkriminatív módon köti feltételekhez a jelenlegi parlamenti képvisellel nem rendelkező kisebbségi szervezetek indulását”⁵⁹ Sz - MPSZ 1. Szász Jenő 2. Nagy Pál H - az RMDSZ gáncsoskodik, kizáró - „az RMDSZ elutasította a közös összmagyar előválasztások gondolatát, és saját szabályai szerint megszervezett elővoksoláson való részvételre hívta meg az MPSZ tagjait”⁶⁰ H - az MPSZ külön indul a választásokon - „Az MPSZ - nek (...) a parlamenti választásokon való megmérettetés más módját kell választania”⁶¹ Sz - MPSZ Toró T. Tibor H - egyezzen ki az MPSZ és az RMDSZ - „Toró az RMDSZ és az MPSZ közötti valós párbeszéd létrejöttét sürgette”
2. A választási kampány	Sz - román kormány 1. Cristian Petaru 2. Victor-Pasca Camenita H - az MPSZ nem indulhat rendellenességek miatt - „a	Sz - román ellenzék 1. Traian Băsescu 2. Emil Constantinescu H - nem kell területi autonómia - „senkinek sem lesz na-

nyomozóhatóság szűrőpróbaszerűen ellenőrizte az MPSZ által benyújtott dokumentumokat, és rendellenességeket tapasztalt az azokon szereplő több mint 26 ezer aláírásban”⁶²

H – MPSZ csalás az aláírásgyűjtésben

Sz – **RMDSZ**

1. Markó Béla
2. Eckstein-Kovács Péter
3. Albert Álmos
4. Márton Árpád

H – kell az egység – „az RMDSZ esernyője ép és egyben van”⁶⁵

H – a román párt nem jó megoldás – „...elfogadhatatlan, hogy az MPSZ képviselői román párt listáin induljanak a választásokon és megpróbálják elvonni a magyar szavazatokat egy román párt számára”⁶⁶

H – veszélyben a magyar képviselet

H – kell az autonómia

Sz – **értelmiség**

1. Tibori Szabó Zoltán
2. Füzes Oszkár
3. Jeszenszky Géza
4. Kányádi Sándor

H – kell az egység – „Történelmi ismereteim és politikai tapasztalataim azt mondatják velem, hogy egy nemzeti kisebbség annál eredményesebben tud politizálni, minél nagyobb erőt képvisel a választásokon...”⁶⁹

H – veszélyben a magyar képviselet – „A parlamentben

gyobb autonómiája, mint például Kolozsvárnak vagy Bukarestnek”⁶³

H – az RMDSZ demokráciaellenes, korrupt – „az RMDSZ-nek meg kell tisztulnia ama vezető politikusaitól, akik a hatalommal folytatott üzelveik révén kompromittálták magukat”⁶⁴

H – a PSD posztkommunista, korrupt

Sz – **MPSZ**

1. Szász Jenő
2. Szilágyi Zsolt
3. Tulit Attila
4. Szondy Zoltán
5. Ölvédi Zsolt

H – az RMDSZ gáncsoskodik – „...az RMDSZ munkatársai az MPSZ-t támogató személyek tucatját hívták fel, és afelől érdeklődtek valóban tagjai-e a szervezetnek”⁶⁷

H – az RMDSZ demokráciaellenes, korrupt – „Néhány nappal ezelőtt (...) a szövetség (...) utasította el a sajtószabadságról szóló indítványt”⁶⁸

H – külön indul az MPSZ

H – az MPSZ-t kizárták

H – az RMDSZ autonómiapolitikája hamis

Sz – **EMNT**

Tökés László

H – a román párt nem jó megoldás – „az utóbbi változat veszélybe sodorná az erdélyi magyar autonómiapolitikát”⁷¹

H – az RMDSZ autonómiapolitikája hamis

maradás valóban annyira fontos, hogy szükség bont”⁷⁰

H – csalással vádolják és kizárták az MPSZ-t – „Arra hivatkozva, hogy hamis aláírá-sok is voltak a jelöltlistákon, kizárták a választásból az erdélyi Magyar Polgári Szövet-séget”

H – román párt nem jó meg-oldás

H – kell az autonómia

Sz – értelmiség

1. Rostás Szabolcs

2. Lukács Csaba

H – a magyarság parlamenti képviselte a tét – „Az RMDSZ számára vízvázasztó a voksolás, amely választ ad Markó Béláék legégetőbb kér-désére: teljesíti-e az RMDSZ az ötszázalékos parlamenti küszöböt?”⁷²

H – az RMDSZ gáncsosko-dik – „Az RMDSZ belterjes-sége még a román pártokhoz viszonyítva is szembetűnő: a jelenlegi parlamentben ennek az alakulatban van a legtöbb két-, illetve hárommandátu-mos képviselője”

H – az RMDSZ a mérleg nyelve

H – az RMDSZ demokrácia ellenes, korrupt

H – választási törvény diszk-riminatív

H – az erdélyi magyarok be-csapottnak érzik magukat

3. A választá-sok kimenetele

Sz – RMDSZ

Markó Béla

H – egység = választási győze-lem – „a romániai magyar kö-zösség az egységet támogatta”⁷³

H – még nincs koalíciós part-ner – „a szövetség még nem döntött arról, melyik román államfőjelöltet támogatja a második fordulóban”⁷⁴

Sz – RMDSZ

1. Tibori Szabó Zoltán

2. Füzes Oszkár

H – az RMDSZ a mérleg nyelve – „az RMDSZ a mér-

Sz – román ellenzék

Traian Băsescu

H – választási csalások – „az országos statisztikai hivatal segítségével a választási iroda érvénytelen szavazatok szá-zezreit juttatta a kormányzó baloldalnak...”⁷⁵

Sz – MPSZ

H – az RMDSZ antidemokra-tikus, kizáró – „Az MPSZ szerint az RMDSZ annak kö-szönhetően győzött, hogy a hatalom felszámolta a konk-u-renciát, s ezáltal a vasárnapi

leg nyelve lett (...) a magyar
érdekképviselőket nem hagy-
hatják ki a kormányzásból”⁷⁷

H – RMDSZ siker – „Nekik
(nekünk) nagyon nagy volt a
tét, és az elért hat-hét száza-
lék Markó Béla óriási politi-
kai sikere”⁷⁸

H – az EU az egyetlen út

választások nem voltak de-
mokratikusak és szabadok”⁷⁶

Sz – értelmiség

Rostás Szabolcs

H – még nincs győztes

H – az RMDSZ a mérleg
nyelve

Megi.: Sz – Szereplő, *H* – hozzáállás

Amint láthatjuk, az országos választás diskurzusa igencsak gazdag. Ez abból is következik, hogy sokkal nagyobb volt a tétje, mint a fentebb elem-
zetteknek. Több olyan pontot azonosíthatunk, amelyik konfrontációs terü-
letet ad a két oldalnak.

1. A legfontosabb ilyen pont az a RMDSZ–MPSZ viszony, amelyik je-
len van a diskurzus mindhárom témájában.

Az ellenzék kizárással és antidemokratikussággal vádolja az RMDSZ-t,
támadja a választási törvény diszkriminatív voltát, míg az RMDSZ békét
kínál az előválasztások nyitottságával. A két fél különböző választási aján-
latokat tesz egymásnak (MPSZ – közös összmagyar előválasztást, RMDSZ
– bárki részt vehet az RMDSZ előválasztásokon), melyeknek nem az elfo-
gadtatás a célja, hanem a saját maguk legitimizálása. Maga a diskurzus jel-
lemzőbben racionális, az ellenzék oldalán érzelmi beütésekkel. Az
RMDSZ–MPSZ diskurzusa, habár hasonló a helyhatósági választások dis-
kurzusához, de eltér tőle intenzitásában:

- tavasszal az „RMDSZ gáncsokodott”, ősszel „antidemokratikus”,
- az MPSZ tavasszal „nem indulhatott a választásokon”, ősszel „csalás-
sal vádolják és aláírás-hamisítással”.

Az előválasztással kapcsolatos vita kimenetelében a politikai szereplők
megoszlanak. Ebben a kérdésben nem találkozhatunk egy határozottan po-
larizált véleménykülönbséggel. Több olyan szereplővel találkozhatunk –
mind a kormány, mind az ellenzék oldaláról, akik a két fél közötti párbe-
szédet sürgetik (Eckstein Kovács Péter, Toró T. Tibor, Tőkés László). A
harmadik pólus képviselőiként egyedül ők érintik – ha indirekt módon is –
a képviselő veszélyben forgásának témáját.

Az RMDSZ–MPSZ vitára helyezkedik rá a Fidesz magyarországi nyo-
mása. A Fidesz diskurzusa kognitívan hat, és támadásának célpontja az
RMDSZ mellett ennek partnerei is.

Ugyancsak a fenti vitából indul ki az autonómiával kapcsolatos kijelen-
tés-csoport. Az RMDSZ autonómia-programja bizonyos szinten semlegesí-
ti az ellenzék alternatíva-centrikus üzenetét. Ebben az esetben az ellenzék

csak azzal támadhat, hogy ez az autonómia-program hamis. Az autonómia-kérdésben lokalizálhatunk egy harmadik pólust is, a román ellenzékét. Ez gyökeresen ellentétben áll mind az RMDSZ, mind az MPSZ-EMNT autonómia programjával, de üzenete nem a magyar nemzetiségű, hanem a román nemzetiségű állampolgárokhoz szól.

A második konfrontációs terület az egység és a képviselet kérdésében folyik. Annak ellenére, hogy ez a kérdés szorosan összefügg az előzővel, fontossága miatt külön tárgyaljuk. Az RMDSZ az egység-üzenetet kétféle képen próbálja eljuttatni az állampolgárokhoz:

- direkt módon - az RMDSZ politikai szereplői az egység nevében és annak előnyeiről beszélnek,
- indirekt módon - a kormány holdudvarába tartozó értelmiségiek érzelmi úton figyelmeztetnek hogy „veszélyben forog a magyar képviselet”.

Erre több okból is szükség volt. Először is a képviselet veszélyben forgásával érvelni, igen hatásos, de abban a pillanatban, amikor egy RMDSZ vezető politikusának a szájából hangzott volna el, gyengeséget és bizonytalanságot jelentett volna, amelyik elgyengítette volna a Szövetség „az RMDSZ esernyője ép és egybe van” üzenet sugározta magabiztosságot. Ugyanakkor az állampolgár hajlamosabb elhinni egy olyan üzenetet, mely egy párttól független politikai elemzőtől vagy értelmiségitől jön.

A harmadik kérdéskör független az előbbi kettőtől, hiszen csak a választások kimenetelével kapcsolatban jelenik meg. Az ezzel kapcsolatos diskurzus központi témája az RMDSZ választási sikere, az egységpolitika győzelme. Ezt támasztja alá az a kijelentés, mely szerint az RMDSZ a mérleg nyelve a jelenlegi választásokban.

V. Következtetések

1. A fentebb elemzett négy esemény alapján kirajzolódik egy törésvonal a Kormány és az Ellenzék erdélyi magyar politikai helyzetről szóló diskurzusában. Ezt a feltételezésünket az is megerősíti, hogy a tanulmányozott események kijelentései az általunk összegyűjtött összes kijelentések 55,55 százalékát teszik ki.

2. Egy ugyanilyen arányú megosztottságot tapasztalhatunk a *Magyar Nemzet* és a *Népszabadság* között is, hiszen a politikai és civil szervezetek szereplőit kivéve nem létezik olyan értelmiségi vagy újságíró, aki a témában, mind a két lapban szerepelt volna. Ez arra enged következtetni, hogy a Foucault által kizáró eljárásnak nevezett szerző az erdélyi magyar politikai helyzet magyarországi diskurzusában a legfontosabb tényező.

Figyelembe véve, hogy az Ellenzékhez közel álló értelmiségiek kijelentései a *Magyar Nemzet*ben jelennek meg, míg a Kormány holdudvarába tartozók megszólalásai a *Népszabadság*ban, elmondhatjuk, hogy a két újság

ráhelyezkedik a Kormány és az Ellenzék között tátongó törésvonalra. Ezt bizonyítja az újság és az értelmiség polarizált besorolása között jelenlevő korreláció, amely szerint a két változó 93,4 százalékban fedi egymást.

Visszatérve ahhoz az előfeltételezésünkhöz, hogy az átlagos állampolgár csak az egyik lapot olvassa a kettőből, arra következtethetünk, hogy az olvasó egyoldalúan ismeri meg az erdélyi politikai helyzet realitását.

3. Kutatásunkban 6 nagy diskurzustársaságot lokalizáltunk: a magyar kormányt, a román kormányt, az RMDSZ-t, a FIDESZ-t, az MPSZ-t és az EMNT-t. Ezek a diskurzus Kormány és Ellenzék által polarizált politikai tabelláján helyezkednek el.

4. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy a vita főszereplője az RMDSZ és annak elnöke, Markó Béla. Mivel az RMDSZ a kijelentések egynegyedét magáénak tudhatja, jelenleg ő az egyetlen igazán meghatározó tényező az erdélyi politikában. Ezt a tényt az is alátámassza, hogy az RMDSZ véleménye jelen van minden esemény kapcsán, és a többi szereplő legfeljebb mellette vagy ellene tud állást foglalni.

5. A diskurzus egy másik kizáró eljárását, az igazság és a hamis szembeállítását a szemléltetett eseményekben nyomon követhettük. A tárgyalt témákban több ilyen választási lehetőségünk volt. Ilyen alternatív igazságok a kulturális autonómia/területi autonómia, egység/alternatíva, MPSZ formai hibák miatti kizárása/RMDSZ gáncsoskodása vagy a választási eredményeket értékelő párosok. Az olvasó tetszőlegesen kiválasztja a hozzá közelebb állót, és ahhoz ragaszkodik az elkövetkezőkben.

6. Beszédmódbeli különbségek a két tábor között nincsenek, a nagyobb téttel bíró vitákban jelen vannak úgy a pragmatikus, mint az érzelmi beütésű kijelentések.

7. Az országos választások diskurzusának fő tétje az RMDSZ-MPSZ vita kimenetele, hiszen az érintett kérdéskörök hátterében mindig ez a konfrontáció állt. Az autonómia, az előválasztások, a választási kampány kérdései egy olyan rendszer elemei melynek összetartó szálait az RMDSZ-MPSZ viszony jelenti. A vita végpontját a választás jelenti, amikor is MPSZ eltűnik a diskurzusból.

Jegyzetek

¹ Bourdieu, Pierre: A politikai mező. *Valóság* 1987/1. 110–115.

² Csigó Péter – Kovács Éva: Európai integráció vagy/és kisebbségpolitika? – A román–magyar alapszerződés sajtóvitája. In: Sik Endre (szerk.): *Diskurzusok a vándorlásról*. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest, 2000. 253.

³ A teljesség kedvéért a romániai országos választásokkal foglalkozó részben kibővítettük az időintervallumot 2004. december 1-ig, hiszen nem elemezhetünk reálisan egy olyan eseményt, amely nem zajlott le teljesen. Ez a bővítés csak a IV. fejezet 4. alpontjára vonatkozik, nem befolyásolja a dolgozat többi részét.

⁴ Foucault, Michel: A diskurzus rendje. In: Uő.: *A fantasztikus könyvtár*. Pallas Stúdió/Attrakt kft., Budapest, 1998. 51.

⁵ Csigó, Péter: A gazdasági stabilizációs diskurzus – a konszociáció diskurzusa. *Szociológiai Szemle* 1998/3 – Online változat.

⁶ Bourdieu, Pierre, *i. m.* 110.

⁷ Foucault, Michel, *i. m.*

⁸ Ua. 51–52.

⁹ Ua. 52–55.

¹⁰ Ua. 56.

¹¹ Ua. 60.

¹² Ua. 61.

¹³ Ua. 61–62.

¹⁴ Uo.

¹⁵ Magyar Nemzet Online – <http://www.mno.hu>, illetve Népszabadság Online – <http://www.nol.hu>.

¹⁶ Ez azért volt lehetséges, mert a Magyar Nemzet keresőprogramja megjeleníti, hogy az eredmények az újság írásos vagy Online változatának archívumából származnak.

¹⁷ Bourdieu, Pierre, *i. m.* 113.

¹⁸ Az elmúlt négy évben a kormánypárttal kötött paktum értelmében az RMDSZ, ha nem is aktív, de passzív kormányzási szerepeket vállalt.

¹⁹ Ez a szám csak az október 31-ig megjelent cikkeket jelzi

²⁰ Az itt közölt százalékos adatok az eseménynek az aktuális hónapban megjelent összes cikkhez hasonlított részarányát jelentik.

²¹ 1. országos választások, 2. magyarországi támogatások, 3. erdélyi helyzet, 4. autonómia, 5. kettős állampolgárság, 6. erdélyi TV, 7. helyhatósági választások, 8. aradi Szabadság-szobor, 9. RMDSZ megvalósítások.

²² Lásd fentebb: IV. fejezet 1. alfejezet.

²³ NOL. 2004. április 26. Tibori Szabó Zoltán: *Két népe az aradi park*.

²⁴ NOL. 2004. április 16. Tibori Szabó Zoltán: *Aradon kész a talapzat*.

²⁵ Magyar Nemzet. 2004. április 13. *Németh Zsolt: Lezárt kérdés a Gozsdu-ügy*.

²⁶ Magyar Nemzet. 2004. április 26. Lukács Csaba: *A szobor már kiszabadult...*

- 27 Magyar Nemzet. 2004. április 29. György Attila: *Az aradi szobor árnyékában.*
- 28 Magyar Nemzet. 2004. április 26. Lukács Csaba, i. m.
- 29 NOL. 2004. április 14. Tibori Szabó Zoltán: *Aradi szoborfordulat.*
- 30 Népszabadság. 2004. augusztus 26. Tibori Szabó Zoltán: *Az RMDSZ kétfelé nyit.*
- 31 Népszabadság. 2004. augusztus 1. *Az autonómia: belső megegyezés.*
- 32 NOL. 2004. július 27. Tibori Szabó Zoltán: *Uszítással vádolja Orbánt a román sajtó.*
- 33 Magyar Nemzet. 2004. szeptember 10. Pataky István: *Németh Zsolt: A diszkriminatív lépés ki fog hatni a román csatlakozási tárgyalásokra.*
- 34 Népszabadság. 2004. augusztus 23. Tibori Szabó Zoltán: *Vita a székelyföldi autonómia-népszavazásról.*
- 35 Magyar Nemzet. 2004. június 17. Lukács Csaba: *Újabb autonómiatörvény-tervezet a román parlamentben.*
- 36 Magyar Nemzet. 2004. szeptember 8. Rostás Szabolcs: *Markó célja az ellenzéket le-szerelő „autonómiázás”.*
- 37 Magyar Nemzet 2004. augusztus 17. Rostás Szabolcs: *Vitáznak az autonómiáról Erdélyben.*
- 38 Magyar Nemzet. 2004. augusztus 16. Szűrös Mátyás: *Gyengeség és lagymatagság a nemzetpolitikában.*
- 39 NOL. 2004. május 26. Tibori Szabó Zoltán: *Romániát nem aggasztja az Orbán-bizottság.*
- 40 Magyar Nemzet. 2004. április 28. Pataky István: *Bírálat Románia címére.*
- 41 NOL. 2004. április 24. Tibori Szabó Zoltán: *Az erdélyi MPSZ nem indulhat június-ban?*
- 42 Magyar Nemzet. 2004. május 17. Rostás Szabolcs: *Az RMDSZ megszabadult ellenfe-létől.*
- 43 Magyar Nemzet. 2004. július 1. Rostás Szabolcs: *„Csalnak, lopnak, rabolnak”.*
- 44 NOL. 2004. június 4. Tibori Szabó Zoltán: *RMDSZ: nagy a tét.*
- 45 Magyar Nemzet. 2004. július 6. Stefka István: *A becsületnek nincs nemzetisége.*
- 46 Magyar Nemzet. 2004. június 26. György Attila: *Megbékélés RMDSZ módra.*
- 47 NOL. 2004. május 17. Tibori Szabó Zoltán: *SZDSZ: szurkol az RMDSZ-nek.*
- 48 Magyar Nemzet. 2004. április 30. Lukács Csaba: *Kigolyózott versenytárs.*
- 49 NOL. 2004. május 8. Tibori Szabó Zoltán: *RMDSZ-kampánynyitó Bikinivel.*
- 50 NOL. 2004. május 12. Tibori Szabó Zoltán: *„A magyar egység szétverése felér egy kis Trianonnal”.*
- 51 NOL. 2004. június 3. Szatmári Tibor: *Szabadság és egység-*
- 52 Magyar Nemzet. 2004. június 12. Pataky István: *Elfordulás Erdélytől.*
- 53 Magyar Nemzet. 2004. június 3. – *Tökés: Szégyen!*
- 54 NOL. 2004. június 14. Tibori Szabó Zoltán: *Őt megyében első az RMDSZ.*
- 55 Magyar Nemzet. 2004. szeptember 6. – *Markó Béla az RMDSZ elnökjelöltje.*
- 56 Népszabadság. 2004. október 21. – *RMDSZ: búcsú a parlamenttől?*
- 57 Magyar Nemzet. 2004. szeptember 6. – *Markó Béla az RMDSZ elnökjelöltje.*
- 58 NOL. 2004. szeptember 9. – *Az MPSZ-t diszkrimináló román törvényt bírálja a Fidesz.*

- 59 Magyar Nemzet. 2004. szeptember 10. – *Támogatott erdélyi autonómia.*
- 60 Magyar Nemzet. 2004. szeptember 27. – *Az erdélyi polgári párt indul a választásokon.*
- 61 Népszabadság. 2004. szeptember 23. – *Magyar-magyar levélváltás Erdélyben.*
- 62 Magyar Nemzet. 2004. október 26. – *Román választási botrány.*
- 63 Magyar Nemzet. 2004. november 27. – *Palotacsere.*
- 64 Magyar Nemzet. 2004. november 26. – *Băsescu a kettős állampolgárság mellett.*
- 65 Népszabadság. 2004. november 2. – *Játék a tűzzel?*
- 66 Népszabadság. 2004. október 29. – *Az MPSZ kibuktatja az RMDSZ-t.*
- 67 Magyar Nemzet. 2004. október 26. – *Román választási botrány.*
- 68 Magyar Nemzet. 2004. október 21. – *Erdélyi választút.*
- 69 Népszabadság. 2004. november 18. – *Megtartani az erdélyi hazát.*
- 70 Népszabadság. 2004. október 27. – *Szükség bont.*
- 71 Magyar Nemzet. 2004. október 11. – *Tettlegesség Erdélyben.*
- 72 Magyar Nemzet. 2004. november 27. – *Az erdélyi magyarság számára vízvázasztó lesz a voksolás.*
- 73 Magyar Nemzet. 2004. november 29. – *Kisebbségi kormány Romániában.*
- 74 Magyar Nemzet. 2004. december 1. – *A román ellenzék csalásról beszél.*
- 75 Ua.
- 76 Népszabadság. 2004. november 30. – *Az RMDSZ a mérleg nyelve.*
- 77 Ua.
- 78 Népszabadság. 2004. november 30. – *Papírforma.*

MELLÉKLET

5. táblázat

Esemény	Hónap (N/%)							Összesen
	Ápr.	Május	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	
Országos választás	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	6 (16,2)	5 (23,8)	8 (26,7)	15 (53,6)	34 (14,7)
RMDSZ-eredmények	0 (0,0)	2 (6,7)	1 (2,0)	2 (5,4)	2 (9,5)	3 (10,0)	2 (7,1)	12 (5,2)
Autonómia	5 (14,3)	3 (10,0)	3 (6,0)	3 (8,1)	6 (28,6)	6 (20,0)	1 (3,6)	27 (11,7)
Agresszió	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (7,1)	2 (0,9)
Megemlékezés	0 (0,0)	1 (3,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (3,3)	2 (7,1)	4 (1,7)
Román-magyar találkozók	1 (2,9)	0 (0,0)	3 (6,0)	2 (5,4)	1 (4,8)	0 (0,0)	1 (3,6)	8 (3,5)
Kettős állampolgárság	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (4,8)	5 (16,7)	1 (3,6)	7 (3,0)
Románia	1 (2,9)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (2,7)	0 (0,0)	1 (3,3)	1 (3,6)	4 (1,7)
MÁÉERT	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (2,0)	1 (2,7)	1 (4,8)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (1,3)
Erdélyi TV	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (5,4)	2 (9,5)	0 (0,0)	0 (0,0)	4 (1,7)
Helyhatósági választások	9 (25,7)	20 (66,7)	37 (74,0)	6 (16,2)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	72 (31,2)
Tusványos	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (2,0)	8 (21,6)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	9 (3,9)
Erdélyi helyzet	3 (8,6)	3 (10,0)	4 (8,0)	6 (16,2)	3 (14,3)	4 (13,3)	3 (10,7)	26 (11,3)
Magyarország	0 (0,0)	1 (3,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (6,7)	0 (0,0)	3 (1,3)
Szabadság-szobor	16 (45,7)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	16 (6,9)
Összesen	35 (100)	30 (100)	50 (100)	37 (100)	21 (100)	30 (100)	28 (100)	231 (100)

6. táblázat. Napilap szerinti megoszlás

Esemény	Hónap (N/%)							Össz.
	Ápr.	Május	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	
Magyar Nemzet								
Országos választás	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (15,8)	2 (20,0)	3 (18,8)	8 (57,1)	16 (13,8)
RMDSZ eredmények	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (5,3)	2 (20,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (2,6)
Autonómia	3 (17,6)	1 (7,7)	2 (7,4)	0 (0,0)	2 (20,0)	4 (25,0)	0 (0,0)	12 (10,3)
Megemlékezés	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (7,1)	1 (0,9)
Román–magyar találkozó	1 (5,9)	0 (0,0)	2 (7,4)	2 (10,5)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	5 (4,3)
Kettős állampolgárság	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (18,8)	1 (7,1)	4 (3,4)
Románia	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (7,1)	1 (0,9)
MÁÉRT	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (3,7)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (0,9)
Erdélyi TV	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (10,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (0,9)
Helyhatósági választások	6 (35,3)	10 (76,9)	19 (70,4)	4 (21,1)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	39 (33,6)
Tusványos	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (15,8)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (2,6)
Erdélyi helyzet	2 (11,8)	2 (15,4)	3 (11,1)	6 (31,6)	3 (14,3)	4 (25,0)	3 (21,4)	23 (19,8)
Magyarország	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (12,5)	0 (0,0)	2 (1,7)
Szabadság-szobor	5 (29,4)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	5 (4,3)
Összesen	17 (100)	13 (100)	27 (100)	19 (100)	10 (100)	16 (100)	14 (100)	116 (100)

6. táblázat (folytatás)

Esemény	Hónap (N/%)							Össz.
	Ápr.	Május	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	
Népszabadság								
Országos választás	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (16,7)	3 (27,3)	5 (35,7)	7 (50,0)	18 (15,7)
RMDSZ eredmények	0 (0,0)	2 (11,8)	1 (4,3)	1 (5,6)	0 (0,0)	3 (21,4)	2 (14,3)	9 (7,8)
Autonómia	2 (11,1)	2 (11,8)	1 (4,3)	3 (16,7)	4 (36,4)	2 (14,3)	1 (7,1)	15 (13,0)
Agresszió	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (14,3)	2 (1,7)
Megemlékezés	0 (0,0)	1 (5,9)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (7,1)	1 (7,1)	3 (2,6)
Román–magyar találkozó	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (4,3)	0 (0,0)	1 (9,1)	0 (0,0)	1 (7,1)	3 (2,6)
Kettős állampolgárság	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (9,1)	2 (14,3)	0 (0,0)	3 (2,6)
Románia	1 (5,6)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (5,6)	0 (0,0)	1 (7,1)	0 (0,0)	3 (2,6)
MÁÉRT	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (5,6)	1 (9,1)	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (1,7)
Erdélyi TV	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (11,1)	1 (9,1)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (2,6)
Helyhatósági választások	3 (16,7)	10 (58,8)	18 (78,3)	2 (11,1)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	33 (28,7)
Tusványos	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (4,3)	5 (27,8)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	6 (5,2)
Erdélyi helyzet	1 (5,6)	1 (5,9)	1 (4,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (2,6)
Magyarország	0 (0,0)	1 (5,9)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (0,9)
Szabadság-szobor	11 (61,1)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	11 (9,6)
Összesen	18 (100)	17 (100)	23 (100)	18 (100)	11 (100)	14 (100)	14 (100)	115 (100)

8. táblázat. Események megoszlása szereplők szerint

	Országos választás	Magyar- országi támogatások	Romániai/ erdélyi helyzet	Autonómia	Kettős állampol- gárság	Erdélyi TV	Helyhatósági választások	Szabadság- szobor	RMDSZ- eredmények	Összesen
Rostás Szabolcs	4	0	5	1	0	1	15	0	0	26
Szász Jenő	15	0	3	2	0	0	6	0	0	26
Szilágyi Zsolt	6	0	2	1	0	0	2	0	0	11
Pataky István	3	0	1	1	0	0	5	0	0	10
Markó Béla	17	2	6	8	3	1	24	5	1	67
Névtelen	11	0	8	11	1	1	16	7	3	58
Tökés László	2	0	4	3	0	0	4	0	0	13
Eckstein-Kovács Péter	5	0	1	0	0	0	3	0	0	9
Takács Csaba	3	0	1	0	1	0	6	1	0	12
Nagy Zsolt	3	0	0	0	0	1	1	0	0	5
Lukács Csaba	0	0	6	3	0	0	10	1	0	20
Németh Zsolt	3	0	0	2	0	0	3	2	0	10
György Attila	2	0	1	1	0	0	2	1	0	7
Orbán Viktor	0	0	2	5	1	0	3	0	1	12
Medgyessy Péter	0	0	1	0	1	0	1	2	0	5
Szatmári Tibor	0	0	1	0	0	0	4	0	0	5
Tibori Szabó Zoltán	8	0	3	3	0	1	11	1	1	28
Füzess Oszkár	5	0	1	1	0	0	0	0	0	7
1-4 kijelentés hozzászóló	10	1	17	23	6	1	28	6	0	92
Összesen	97	3	63	65	13	6	144	26	6	423